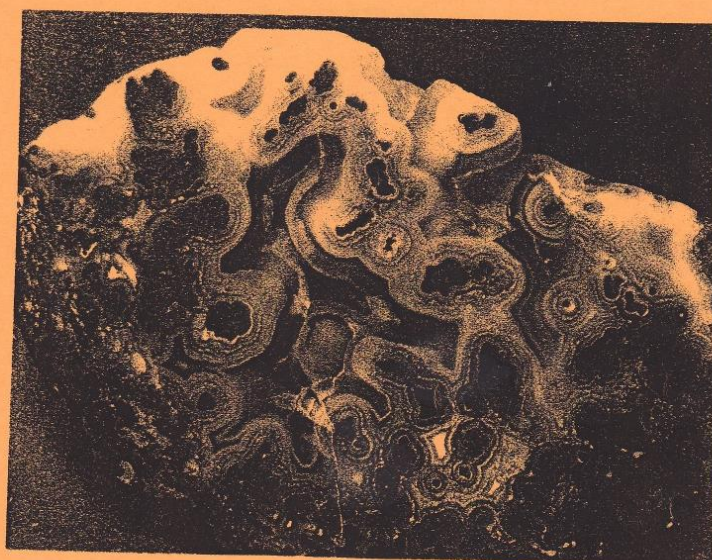

INGYENES

LELŐ HELY

A TIT Ásványgyűjtő szakkör hírlevele
2007/3.szám

Kalcedon (achát) Erdőhorváti/Haragos dűlő

Szerkesztő: Körmendy Regina

Lelőhelyek, túrabeszámolók

Úti jelentés - A zöblitz-i serpentinbánya ásványai

2007. áprilisában volt szerencsém meglátogatni a szász Ércheegységben lévő Zöblitz község melletti serpentinbányát. A bánya a település déli határán fekszik, de az egész falút behálózzák a régi és újabb feltárások. Már a 16. században bányászták a nemes kőzetet, elsősorban díszítő kőnek, mely szinte minden szászországi templomban, kastélyban, középületben felhasználásra került, mivel pettyezett, ill. márványos sötétzöldben, feketében és borvörösben pompázott. Sok - többnyire klorittá átalakult - gránátot tartalmaz. A serpentin lencseszerű alakban helyezkedik el, peridotitból (olivindús magmás kőzetből) alakult ki és kb. 3 km hosszúságban és 20-30 méter vastagságban követhető az ún. vörös gneiszből, granulitból álló anyakőzetben. A peridotit átalakulása nem volt teljes, olivinszemcsék krómspinell kíséretében még előfordulnak. Ezekhez felhős eloszlásban krómvasoxid társul. A gránát (pirop) kristályok a kristályélektől befelé kloritosodtak. A krizotilaszeszt szálai erekben, fészkekben lépnek fel, a sárga, kerolitszerű kőzet a könnyen faragható „nemes serpentin”, a zöld (magnetit, króm, klorit) és vörös (goethit, hematit) serpentin keményebb. A serpentinlencse fekete augitot is tartalmaz, ehhez társul a szürkésfehér tremolit. Az oxidációs zónában kloritból és biotitból álló tömegek képződtek, melyek könnyedén szétmorzsolhatók. Ritkábban karbonátos tömegekre bukkanhatunk, melyekben nagyon szép, 2-3 cm-t is elérő zöldes-fekete aktinolit- kristályok pompáznak.

Gyakori a zsíros tapintású serpentin-talk átmenet, az ún. „Speckstein” (zsírkő), melyből igen tetszetős, de puhaságuk miatt kényes dísz tárgyakat faragnak a helybeliek.

A legnagyobb kőfejtőt még ma is - legalábbis ideiglenesen - művelik, tulajdonosa a Natursteinwerke Zöblitz AG (09517 Zöblitz, Freiburger Str. 18), engedéllyel látogatható, de a bánya nagy kiterjedésű meddőhányói e nélkül is könnyen megközelíthetők.

A kis zöblitz-i múzeumban a serpentin ásványai mellett a serpentin-feldolgozás régi eszközei és számos, serpentinből készült dísz tárgy látható. Néhány dísz tárgy, ékszer megvásárolható, sajnos elég borsos áron.

Zöblitzben megtalálható az Annaberg-Marienberg környéki ezüst- és uránbányászat emlékeit ápoló Bergbauagentur (bányászati hagyományőrző műhely), amelyben igen kedvező áron csodálatos ásványokat lehet vásárolni, régi, az intézmény tulajdonában lévő ezüsbányákban, horpákban, meddőhányókon kotorászni, előadásokat hallgatni, bányásmódra mulatni - annyira profi módon megszervezték a bányászatot és az Ércheegység csodálatos ásványvilágát bemutató tevékenységüket, hogy csak ámultam, bámultam. Fényképekre vagyunk mi ettől

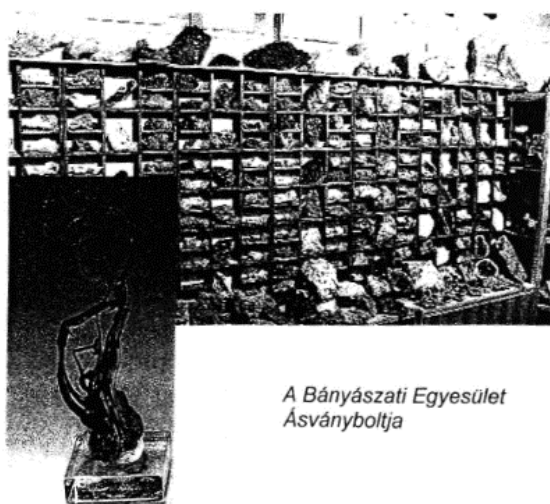
Richter úr, az intézmény vezetője, szeretettel várja a magyar látogatókat, kik biztosan nem csalódnak, mert akármennyire hihetetlenek hangzik - még mindig van sok és kiváló lelet a hegyekben - láttam termésezüstöt, proustitot, akantitot, cm-es fluoritokat, baritokat, apatitot, eritrint, kápráztató ametiszteket, achátokat és sok ritkaságot mai leletekben.

Körmendy Regina

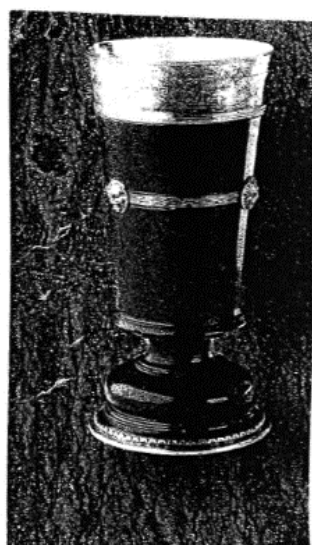
Fényképek: Körmendy Regina, ill. Bergbauagentur
es Heimatmuseum Zöblitz

Gyűjtés a zöblitz-i serpentin-kőfejtőben

A Bányászati Egyesület Ásványboltja

Zöblitz-i serpentinből készült díszpohár, 1600-ból

Kirándulás Sós-kútra

Kellemes kirándulást tervezhetünk a korai nyári időszakban a Budapesthez közeli Sós-kútra, ami Volán buszvonalal is elérhető (Budapest-Biátorbágy, Etyek, Pusztazámor irányában). A sós-kúti mészkőbányák évszázadok óta szállítják a budapesti és környéki épületek falazó anyagát, a szarmata (miocén) korú durva mészkövet. Ebből épültek az Opera, a Szent István Bazilika, az Országház, a Budavári Palota, a Citadella, a Lánchíd stb. A Benta-patak völgyét körbeölelő Kálvária-hegyen bronzkori földvár állt, később a hegyen keresztül római hadút húzódott, „Ad Fontain Salsum” („a sós forrásoknál”) hívták a települést. 1231-ben említik először az írások, 1330-ban Róbert Károly király tulajdonába került. A török hódoltság idején a könnyen kitermelhető és faragható mészkőnek köszönhetően erőteljes fejlődésnek indult a település, mivel dzsámikat, fürdőket építettek belőle.

A Kálvária-hegyről csodálatos kilátás nyílik a Benta-patak völgyére és a túloldalon lévő nagyobb és kisebb bányákra, melyek közül a legnagyobbban a mai napig folyik a - most már teljesen gépesített - termelés és a betonelem-gyártás.

A szarmata korú mészkő helyenként igen gazdag tengeri, ill. tengerparti faunát tartalmaz, ezek között (Schafarzik/Vendl szerint):

Cardium obsoletum

Macra variabilis

Ervilia podolica

Modiola marginata

Tapes gregaria

Trochus podolicus

Potamides Pyrenella

Cerithium rubiginosum

kagylók és csigák kőbeleit, néha kőzetalkotó mennyiségben, de előkerültek emlőszállatok csontjai, fogai is, melyek partvidéki tájra következtetnek.

A szarmata mészkő vastagsága eléri a 60 métert is, helyenként vékony bentonitrétegek szabdalják szét, melyek miocén korú tufaszórásnak köszönhetően alakultak ki. Ezeket a Benta-völgyi barlangok, felhagyott kőfejtők alján lehet megtekinteni.

A még működő bánya a Frühwald Beton- és Építőanyaggyártó Kft. tulajdonában van, kizárólag engedéllyel látogatható (elérhetőség: Frühwald Kft., tel. 23-348-370, fax: 23-348-372, e-mail: soskut@fruhwald.hu), de mivel rengeteg felhagyott bánya, feltárás szabdalja át a környező dombokat, a fosszíliagyűjtőknek elég, ha ezekben, valamint a Kálvária-hegyi sziklák alján lévő törmelékben kutatnak.

A község szélén, a Biatorbágy felé vezető út mentén homokbánya is található, melynek udvarán számos ember nagyságú homokkonkrécio hever (ezek az ún. bábakövek), egyes helyeken fossziliadús rétegek is vannak.

További látványosság a Kálvária-hegy keleti oldalán (a malommal szemben) található „Zelezna Baba” (vasorrú baba) barlang. A barlang két közel párhuzamos folyosóból áll, melyek egyike lejtősen, hosszan nyúlik a hegy belsejébe (a járatok összhossza 70 méter). A bal oldali ún. Remény-ág tágas, szinte állva járható folyosóval kezdődik. Balra nyílik a „Csontkamra” (melyből nagy mennyiségben kerültek ki cserepek és csontmaradványok). A bejáratnál szemben nyíló kis átbújó nagyrészt kúszva járható, rövid kúszás után a Kupola-terembe vezet, mely valószínűleg forrásbarlang. A teremből lejtős, kanyargós „gilisztajarat” vezet a végpontra, egy kisebb terembe, melyből már csak vékony, nem járható járatok indulnak több irányba. A mondák szerint az egyik folyosó a 15 km-re levő Etyekig vezet, a török megszállás alatt a

helybeliek itt találtak menedéket. Amikor a törökök felfedezték őket, befalazták a barlang száját és a sok nép mind odalett.

A barlangban talált legkorábbi kerámialeletek vaskorúak, a leletek nagy részét az érdi Földrajzi Múzeum és a Nemzeti Múzeum őrzi.

Körmendy Regina

Fényképek: Körmendy Regina

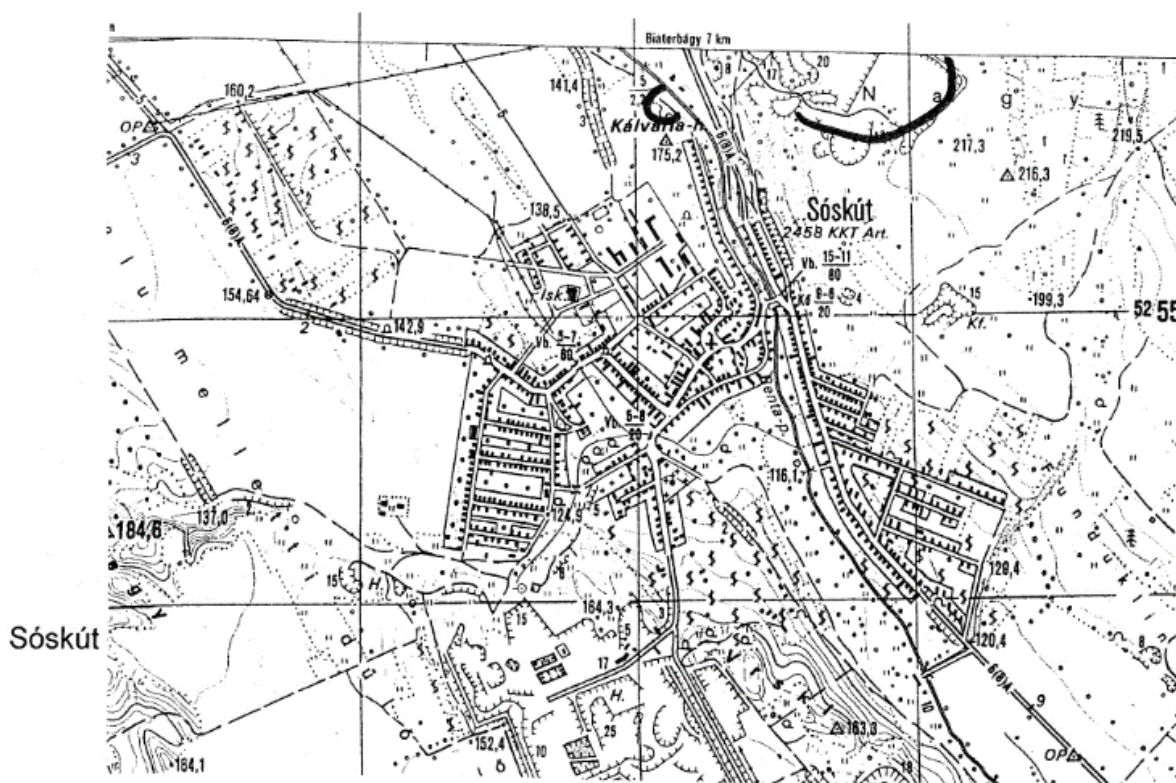
www.vendégváró.hu

Kálvária-hegy-i sziklák

Bábakövek a homokbányában

Lelőhely-ajánlat: Ómassa/Vadászvölgy (Bükk)

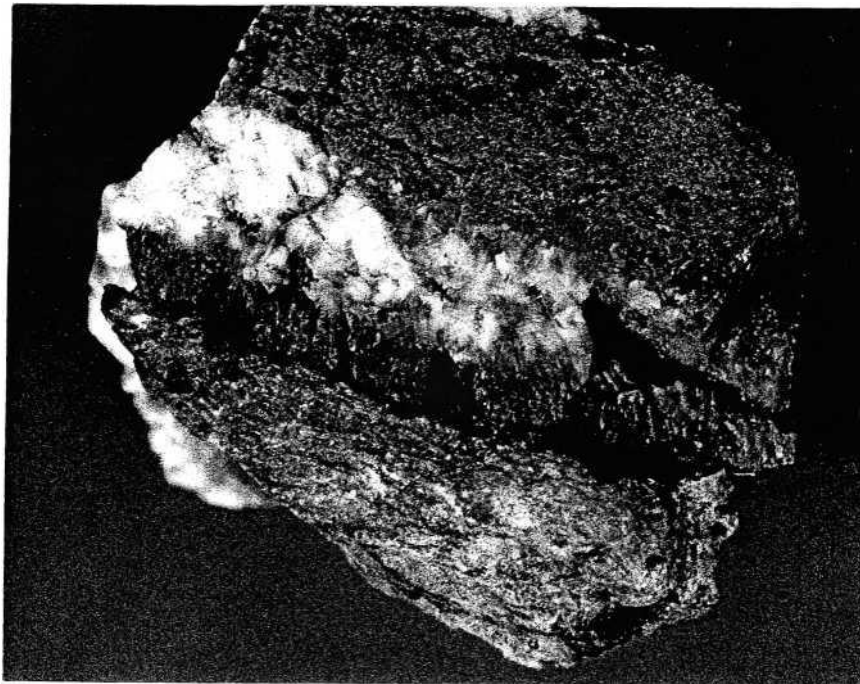
Azon ásványgyűjtőknek, akik ki szeretnének egészíteni bükki gyűjteményeket, ajánlom a Lillafüred-Y-tárhoz hasonló adottságokkal rendelkező Ómassa- Vadászvölgy-i lelőhelyet. Csodálatos tájban hosszú sétát tehetünk a Mályinkára vezető országútról Bánkút felé letérve, Ómassa község utolsó házainál. A Vadász völgy először alig emelkedik, csak a végén nagy szintkülönbséget kell leküzdeni. A völgyben patak folyik, mely helyenként szépen feltárja a triász korú magmás kőzeteket (zöldes színű metabazalt, metaandezit). Kis szerencsével (és természetesen kitartó munkával) a következő ásványcsoportosulást találjuk:

- albit (fehér-sárgás korrodált kristályok, tömegek)
- epidot (pisztáciazöld, akár cm-es hosszúságot is elérő, de többnyire korrodált kristályok, tömegek, erek)
- ferroaxinit (hússzínű tömegek)
- kalcit (fehér erek, korrodált kristályok)
- hematit (kérges, vagy vascsillámszerű tömegek)
- kvarc (apró, enyhén piszkos kristályok, erek)
- pirít (szemcsék, erek - narancssárga dolomitban is!)

Az ásványok megjelenése nem annyira szép mint az Y-tárónál, de a lelőhely még nem annyira megkutatott, tehát várhatók még meglepetések. Figyelem: A Bükk ezen része tájvédelmi körzet!

Körmendy Regina

Fénykép: Körmendy Regina

Korrodált (de nagyon szép) fenn-nőtt, enyhén hajlított epidot-kristályok a Vadász-völgyből, albittal, hematittal

Lelőhelytipp

Upponyi-hegységben: Upponyi-sziklaforrás, Cibroka környékén (az Upponyi sziklaszorosban, tehát a Lázberci víztározó északi részében) szarmatakorú növénylenyomatok találhatóak. Figyelem: Tájvédelmi körzet!
Forrás: B.A.Z. megye megyekönyve

Zempléni túra 2007.április 28.-május 1. - kritikus jegyzet

A felfedezési túrának indult kirándulás sajnos vegyes felvágottként végződött, de manapság ennek is kell örülni. Kiderült ugyanis, hogy 20 főre utat tervezni nem szabad, annyira szétválnak az érdekek, hogy max. 4-5 fős csoportokban szabad gyűjteni. A programba utólag bekerült az erdőbényei Mulató-hegy (mely újat nem adott, de azért szép hely), a főny-i limnokvarcit-feltárások (nagyon szép kovás fákkal), a sárospataki Megyer-hegy alja (azoknak, akik nem a Tengerszemet nézték) és az Arka-patak völgye (szintén szép faopálokkal és - a szorgalmas vaddisznóknak köszönhetően - sok neolitikus cseréppel, pattintott kővel). A tervezett programból kimaradtak Komlóska, Erdőhorváti és Újhuta nagy részei és Szántóra sem mentünk - hogy ez veszteség vagy nem, nehéz eldönteni.

Tolcsván szerencsénk volt, éppen felszántották a szőlők közötti földsávokat, így az Előhegyen felszínre került a kvarctelérek csodálatos anyaga, miközben a Várhegy alján térdmagasságú fűben kellett volna keresni. Sajnos a társaság nagyobbik része nem értette meg, hogy a feltárt helyeken sokkal érdekesebb gyűjteni, fel sem fogta, milyen mázlink volt és továbbment, aztán visszatért és leült pihenni....

Rendkívül szép, csiszolásra érdemes jáspist, kalcedon, opált gyűjtöttem, kék, vörös, sárga, barna, lila és zöld színben.

A tolcsvai kőtelepen, ahol - nem egészen szabályosan - szétörtünk egy erdőhorváti jáspissziktát - kevesen vettek az anyagból, holott a nagy tömbök tövében épp az az anyag hevert, melyből megannyi csiszolatot készítettek valaha (a Tetőcske kis kőfejtőjéből) - szedtem belőle és nem bántam meg!

Az óhutai Mély-völgyben kevesebbet találtam a vártnál, de csak azért, mert nem tudtam végig járni, a zeolitok a szikla-szoros után kezdődtek és a kutatásra szánt idő is kevésnek bizonyult. Talán mégiscsak a patak felső szakaszán kellett volna kezdeni és lefelé vándorolni? Sajnálatos módon az út ritkán érintette a patakot (és csak ott volt érdemes kutatni), a patak mellett, ill. a patakban járni elég balesetveszélyes volt, nagyon megviselte beteg térdemet. Leleteim achátszerű kalcedon-kvarc- mangánoxid-geodák, kalcedontömbök és egy magányos heulandit-darabka voltak. Hogy kihagytuk az erdőhorváti Haragos-dűlőt, azt nagyon sajnálom. Onnan származik két kalcedonom, melynek egynek csiszolatát a címlapra helyeztem. Majdnem átlátszó, kékesfehér és vörös hematitfoszlányok úsznak benne. A Tetőcske, azt mondták a helybeliek is, ki van fosztva, ezzel nem veszítettünk semmit. Természetesen nem bántam meg, hogy Jani bácsira hallgatva elmentünk Fónyra, ahol némi gyaloglás után először szeméttelrepre, utána gazdag kovás „farakásokra” bukkantunk. Tény, hogy nagyon szépek, de csak ritkán alakultak át opállá, inkább csak átkovásoztak. Nagyon mutatós kvarckristályok akadtak az üregekben, tényleg szép alternatíva volt a rátkai anyaghoz, amivel szerintem már minden polcunk betelt. Hercegkúton gyűjtőtársunk szerint már nem lehet találni semmit - szívesen ellenőriztem volna, hiszen először mi is nehezen találtuk meg a helyet....

A Sárospatak melletti Botkón, a malombányában, az elején sajnos esett az eső, összesen két cinnabarit-foltot és egy kisebb üreget kvarccal és barittal találtam. A többiek sem találtak csodákat - de a lényeg: megnéztük. A Megyer-hegy alatti szántás tiszta ráadás volt, néhány nagyon szép üreges kvarctömb került elő, hol kalcedon, hol sárga, hol víztiszta kvarckristályok töltötték ki. Szép világos kék kalcedon, ill. kalcedon-jáspis-breccsa is akadt, érdemes lenne, ezeket megcsiszolni. Nagyon aranyosak voltak a tojásszerű, fehér héjú tűzkőgumók - belül sárga, vagy vörös folttal. Gyökérgyűjtők nagyon jól jártak volna - kivénhedt szőlőültetvény volt ugyanis a szántás, ahol jártunk.... Újhután két helyet ajánlottam gyűjtésre, a Flórika forrás környékét és a Tolcsva patak délnyugati oldalát (a Zsidó-rétig). Mindenki a Flórika mellett döntött, holott figyelmeztettem, hogy mikroásványokra számítsanak...A Tolcsva patak mentén jáspist, kalcedont, opált találhatták volna

Miután szépen felgyalogoltunk a forráshoz, mindenki felvett egy-két riolitot, nem látott benne semmit és resignáltan visszasétált. A völgy ennek ellenére érdekes, a fehér, porózus riolit ugyanis Újhuta felé „folyni” kezd, üvegessé válik, hasonlóan a telkibányai Ósva-patak völgyében látható kőzetekhez. A sávos, gumós lila-rózsaszín- szürke „folyós” riolitban üvegszerű foltok jelentkeznek, az üregekben üvegopállal, kalcedonnal. Szürke perlites kőzetek és barna-fekete obszidiántömegek jelennek meg és szaporodik az andezittörmelék is. Tény, hogy akkor kezd érdekesnek lenni, amikor a patak eléri az első házakat.... Hát igen, az én leírásaim jó 80 évesek, hol voltak akkor még házak? Zöldes-szürke andezitben viszont én is találtam egy picinyke kalkopiritet

Komlóskán kihagytuk a Szkalka-tanösvényt a forráskalcittal, mert csak fél napunk maradt. A Közép-bércen eltévedtem, pedig már jó úton voltunk (szét is vértünk egy jókora, nagyon szép kalcit utáni fekete-fehér opált, melyből kevesen szedtek), de nem emlékeztem, hogy ekkora emelkedőn mentem volna fel, így a turistaúton maradtunk. Az ugyan betorkolódik a Szkalka-rétbe (annak végén), de ezt nem várták ki, hanem felmentek és vissza, közben alig érdeklődtek a szebbnél szebb darabok iránt, melyek szanaszét heverték az úton. Minden, ami itt előfordul (kalcedon, jáspis, opál) kalcit után képződött, tehát pseudomorfóza. És aki jól odafigyelt, megtalálta a keresett klóropált is (legalábbis én 8 szép darabot vittem haza). Előkerült aragonit is (valószínűleg szintén már pseudomorfóza). Sokáig morfondíroztam azon, hogy miért van az, hogy a sok-sok gyűjtő között csak 3-4 akadt, aki tudományos érdeklődéssel nézte az anyagot, nemcsak látványra ment. Gondolkoztak-e már azon, hogy milyen széles lehetett valóban ez a kalcittelér, hogy még 1,5 km-es távolságban is megőrizte a kvarc a kalcit alakját? Vajon hogyan képződhetett ez a vulkanikus kőzet kellős közepén? Német gyűjtőtársaim 10 évvel ezelőtt áhítattal nézték e különleges darabokat és csodálatos csiszolat-gyűjteményt készítettek belőlük, melyről tudományos cikk is készült, annyira egyedülálló jelenség a Zemplén déli részében található kalcittelérek.

Az utolsó napon útba ejtett Arka-patak völgyének örültem. Nem mertem ugyanis felvenni a programba, mert senki nem járt még ott, leírásom sem volt, csak említés. És természetesen Czagányi Nóra gyűjteménye, mely fantasztikus darabokat őrzött Arkáról. Azt is olvastam, hogy neolitikus település található a patak partján, így végül is a régészeti hajlamokkal bíró társak érvényesülhetnének.

Arkára érkezve újra érdekes jelenséget tapasztaltam: nem bíznak a térképben! De a szemükben sem - ott fekszik előttük a patak és nem akarnak oda menni, mert a turistaút egy gyümölcsültetvény miatt a hegygerincen húzódik. Hálaisten mégiscsak rászánták magukat és nem bántuk meg - a patakmederben szép számban hevert a

faopál (nem limnokvarcit, igazi opál), nagyon szép méz-sárga, barna, fehér és fekete színekben. És a hegyoldalon disznótúrások, bennük a földből kiforgatva cserepek, pattintott kövek, faopálok. Aki ott nem talált semmit, vesse magára! A disznótúrásban rózsaszín erezetekkel ellátott kékesszürke opált találtam, nagyon egyedi darab.

Az igazán lustáknak (vagy igényeseknek) lehetőség volt Erdőhorvátin köveket vásárolni, Fedőmé ugyan nem volt otthon, de a széles rokonságnak köszönhetően Komárominé személyében találtunk hasonló érdeklődési kőbarátot, ki szorgalommal gyarapította házi gyűjteményét, kis mellékkereset reményében. Vettünk is szép számban belőlük (de lehetek őszinte: ha olyan nagy méretben nem is, de ugyanazt lehetett volna Tolcsván a szőlőkben és a Haragos-dűlőben gyűjteni!)

A szállás Mogyoróskán jó volt (talán kivéve a vizes blokk hanyagságai), a táj elbűvölő, az étel finom, az utazás kellemes, a leletek nehezek (38 kiló), aztán ki nézi a kellemetlenségeket....

Körmendy Regina

Fényképek: Körmendy Regina

Erdőbénye, Mulató-hegy

*Jáspis, achát (fehér opálban
zöld és vörös foltokkal,
Tolcsva, Előhegy*

Tolcsva. Előhegy – eleget gyűjtöttünk ?

Fony. fosszilis fák lelőhelye.

Társadalmi események

Pangea-kiállítás Vácott

Akik a tavalyi pénzesgyőri kiránduláson részt vettek, bizonyára szívesen emlékeznek vissza erre a három napra. A Göncöl Alapítvány Pangea elnevezésű tagszervezetének Oktató-központjában volt a szállásunk. Nagyon nagy elismerés illeti az egyesületet. A ház felszereltségéről, a gyerekeknek nyújtott ismeretekről, foglalkoztatásokról csak a legjobbat mondhatjuk.

Itt fogalmazódott meg, hogy el kellene látogatni a váci központba is. Egy borús napon hárman vállalkoztunk is erre. Előzetes bejelentkezés után szeretettel vártak. A vasút-állomástól kicsit távolabbra esik a székház, de Vác nagyon szép város, sok látnivalót kínál.

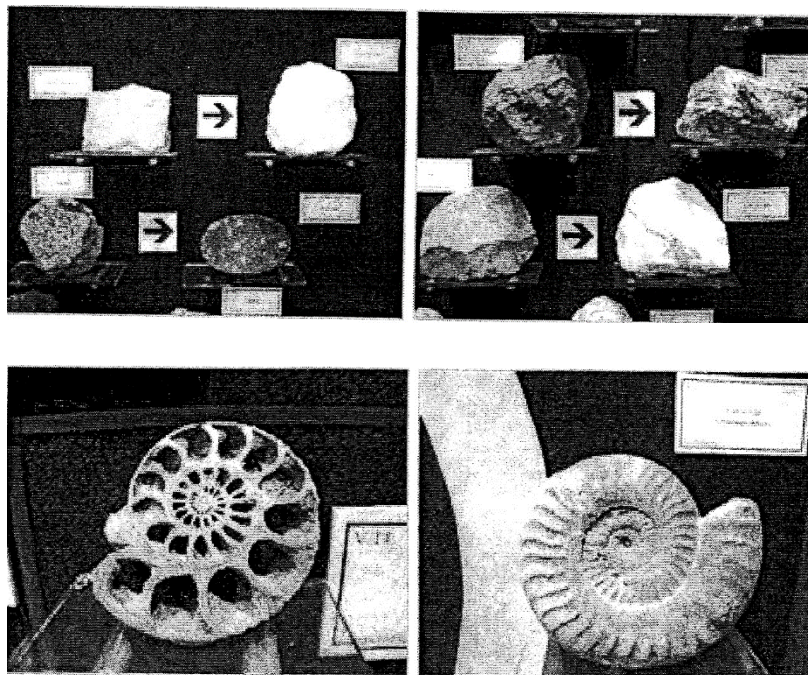
A kiállítás az épület földszintjén van, egy nem túl nagy szobában. A vitrinek körbe, a falak mellett állnak, főleg hazai ásványok és kőületek képezik az anyagot, nagyon jó, jellegzetes példányokkal. A bevezető vitrin egy rövid geológiai áttekintést ad. Vásárlási lehetőség is van, nem túl drágán árusítanak hazai és külföldi ásványokat.

Itt említeni kell Breuer Lászlót, akinek lelkesedése, hozzáértése hívta életre ezt az Egyesületet, ő sajnos nagyon fiatalon ment el.... Emlékét őrzik a falak.

Talán nem lenne érdektelen, egyik borszönyi kirándulás alkalmával útba ejteni a kiállítást és a tanösvényt is megtekinteni.

Laki Tamásné

Fényképek: www.pangea.hu

Képek a kiállításból (www.pangea.hu)

Hírek, érdekességek

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Jogi és Koordinációs Szakállamtitkárság tervezete a „Védett ásványok és ásványtársulások köréről és pénzben kifejezett értékéről” szóló KvVM rendelet megalkotásáról

A melléklet (védett ásványok) tervezett tartalma:

Név	Kémiai összetétel	Védett példány alsó mérethatára (mm)		Értéke (Ft)
		Kristályegyed	Kristályhalmaz	
TERMÉSELEMEK				
Réz	Cu	5		50.000.-
			100	100.000.-
SZULFIDOK				
Enargit	Cu3AsS4	5		10.000.-
Ikunolit	Bi4(S,Se)3		20	20.000.-
Wurtzit	ZnS		100	50.000.-
OXIDOK és HIDROXIDOK				
Kuprit	Cu2O	20		50.000.-
Nemesopál (opál változat)	SiO2 • nH2O		20	50.000.-
KARBONÁTOK				
Azurit	Cu3(CO3)2(OH)2	10		50.000.-
			100	100.000.-
Malachit	Cu2(CO3)(OH)2	10		50.000.-
			100	100.000.-
SZERVES ÁSVÁNYOK				
Humboldtin	Fe ²⁺ C2O4 • 2H2O		40	50.000.-
Mellit	Al2C6(COO)6 • 16H2O	20		50.000.-
Whewellit	CaC2O4 • H2O	10		50.000.-

Újra indulhat a mecseki szénbányászat

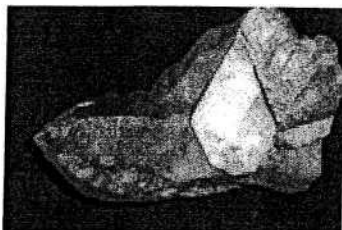
Az MTI 2007.04.24.-i közleménye szerint öt év szünet után feltámadhat a szénbányászat a Mecsekben. Egy magyar vállalat (Calamites Kft.) gázzá alakítaná a szenet, ezzel váltaná ki a magyarországi gázimportot. Az engedélykérést **Nagymányok térségében** nyíló külfejtésre adták be. Verbőci József cégvezető szerint már részletes környezeti hatástanulmányon és műszaki ütemterven dolgoznak, reményei szerint még az idén megkapják a működési engedélyt a Pécsi Bányakapitányságtól.

A Kupi család ásvány- és ősmaradvány gyűjteménye Kápolnásnyéken

Kápolnásnyék község honlapjáról töltöttem le ezt az érdekes információt, hogy a község területén a Kupi család tulajdonában lévő ásvány- és ősmaradvány gyűjtemény előzetes bejelentéssel látogatható. A kiállítás helységében elsősorban hazai leleteket csodálhatjuk meg, az ásványokat rendszertanilag vannak elhelyezve, az őslények lelőhelyek szerint. Előzetes bejelentés a 06-20-425-1275, ill. 06-22-368- 075 telefonszámokon lehetséges.

Forrás: www.kapolnasnyek.hu

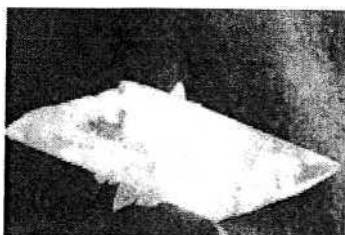
Néhány kép a kiállításról

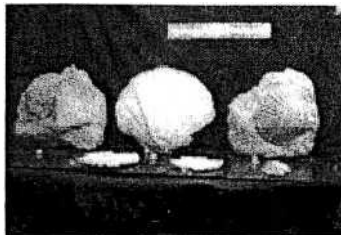
*Velencei-hegységi
kvarckristály pegmatittal*

Füstkvarc Sukoróról

Gipszkristály Gántról

Megkövesedett kagylók

A kiállítás részlete

Régészet iránt érdeklődő gyűjtők részére: Szenzációs leletek Aquincumban

Az elmúlt évben előkerült legszebb fővárosi régészeti leletekből nyílt kiállítás az Aquincumi Múzeumban. A leletek egyebek mellett olyan nagyberuházásokat

megelőző feltárásokon kerültek elő, mint a csepeli szennyvíztisztító, az M0-as körgyűrű keleti szektorának vagy az óbudai Csúcshegy-Harsánylejtő területén található lakópark építése.

A mintegy 50 régészeti lelet között találhatók bronzkori ékszerek, a népvándorlás korából származó edények, valamint római kori szobrok és piperetárgyak. A kiállítás 2007.október 31.-ig tekinthető meg.

Kép a kiállításról

Forrás: www.mult-kor.hu

Az obszidián

Az obszidián nem ásvány, hanem kovasavban gazdag, gyakran kristályzárványokat tartalmazó vulkáni üveg. A kovasavtartalma 65-72%, a víztartalom csekély. Nevét - Plinius szerint - egy bizonyos Obsiusról kapta, aki először bukkant rá Etiópiában. Keménysége 5,5-7, sűrűsége 2,33-2,60. Üvegfényű, törése kagylós, karcnyoma fehér, átlátszatlan, áttetszőtől a félig áttetszőig. Törésmutatója: változó 1,48-1,53, ill. 1,6.

Az obszidián fekete, vöröses vagy zöldes. Ismernek más színárnyalatokat is. Vékony csiszolatban mikroszkóp alatt rengeteg apró kristály ismerhető fel. Ezek a kristályok - különösen Mexikóból, az USA-ból és az örményországi Szevan-tó környékéről származóknál - erős fényt és selymes vándorló csillogást idéznek elő.

Az obszidián, ez a természetes vulkáni üveg, forró kőzetolvadékoknak a föld felületén bekövetkező gyors lehűlésével keletkezik.

A világ minden részén megtalálható. Nagyobb mennyiségben fordul elő Dél-Olaszországban a Lipari-szigeteken és Vulkánón, Izlandon, Oregonban, Arizonában,

Utahban, Indonéziában, a Kaukázusban, az Urálban, Magyarországon és Kelet-Szlovákiában.

Az obszidián volt - kiélezetten fogalmazva - a kőkorszak „acélja”. Az éles törésű kő igen alkalmas alapanyagnak bizonyult különféle eszközök, pl. kések, kaparok, nyílhegyek, valamint lándzsahegyek készítésére. Ékszereket, dísz tárgyakat is készítettek belőle, pl. mexikói indián amuletteket, karkötőket és nyakláncokat. Ilyen „apacskönyvekből” álló ékszereket még ma is gyártanak ott.

Az ékkő obszidiánt sokféle formában munkálják meg. A tökéletesen átlátszó anyagot fazettálják, elsősorban lépcsős, de akár briliáns-csiszolással is.

Az áttetsző obszidiánt táblára vagy kabachonra csiszolják. Különösen kedvelt a mélyfekete obszidián világos, gyakran akár fehér, finom krisztobalitból, vagy tridimitből álló foltokkal. Mexikóból és néhány észak-amerikai lelőhelyről érkezik. A kereskedelmi forgalomban hópehely-obszidián néven szerepel. Nagyon szép obszidián található Örményországban: az alaptömeg vörös, benne szürke szemekkel. A színt a hematit adja. A füstbarna, vagy fekete obszidián a szibériai Ohotszk melletti Marakenka-folyó vidékéről a marakenit nevét viseli, ezt használják egyes Mexikóból származó obszidiánokra is.

Összeállította: Póka János

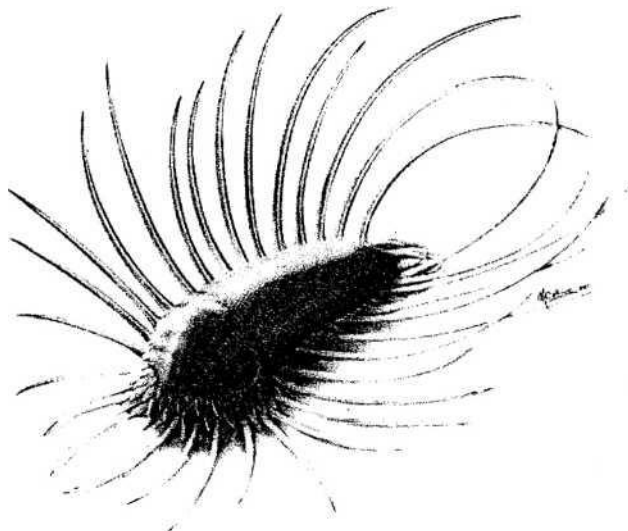
Forrás: J.Bauer-V. Bouska-F. Virz „Drágakőkalauz”

Új kambriumi állatfaj - Tüskés talány a brit-kolumbiai Burgess-palából

A paleontológusok 11 teljes példány alapján *Orthrozariclus reburrus* néven új fajt azonosítottak a világhírű kambrium korú Burgess palából. A meztelen csigaszerű, tüskés páncéllal borított élőlény több mint **500 millió** évvel ezelőtt élt az egykori óceánok aljzatán. A különleges lelet segítségével jobban megismerhetjük a mindenki által jól ismert puhatestűek (csigák, kagylók) kezdeti evolúciós lépéseit is. A most sikerrel rekonstruált, alig néhány mm hosszú állat testének elülső részét kemény héj védi, szinte a teljes testfelületet hosszú tüskék borítják, míg a peremek mentén rövidebbek sorakoznak. Az ismert maradványok szerint az állat nem rendelkezett végtagokkal, így valószínűleg csigatempóban haladt a tengerfenekén, s eközben az akkoriban gyakori baktériumszőnyegeken legelészhetett. Valószínűleg az új faj nem a puhatestűekhez tartozhatott, hanem egy elkülönített ágon helyezkedett el és átmenet volt a puhatestűek és a soksertéjű férgek között.

Forrás: origo.hu/tudomany/2007.03.19.

Orthrozanclus reburrus
(forrás: Marianne Collins/
AAAS/Science)

Bölcs elődeink mondták

„A természet varázsát ontja bőven:
A fűben, a virágban és a kőben.
Ő nincs a földön oly silány anyag Mely így
vagy úgy ne szolgálná javad. De nincs oly
jó, melyben ne volna vész, Ha balga
módra véle visszaélsz!”

Shakespeare

Könyvismertető

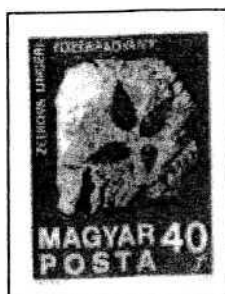
Felvidék száz csodája, Totem-Kiadó Budapest, 2005

Eddig csak átutazóban jártam a Felvidéken, Magyarországról Lengyelországba tartva, de akkor is - a sietség ellenére - élveztem a változatos tájat, az apró falvakban megbúvó faházakat és fehérre meszelt régi templomocskákat, a vad folyókat és a fölöttük magasló várakat és végül a Magas Tátra hófedte csúcsait. Ez a könyv - mint a már tárgyalt testvérei - egészen intim betekintést ad Szlovákia természetes és ember alkotta szépségeibe. Sokat tanulhatunk a geológiai csodáiról is: cseppkőbarlangokról, rejtett szurdokokról, középkori bányákról, szász és magyar bányavárosokról. A képanyag és a szöveg is hozza a már megszokott szintet: kiváló! Nagyon ajánlom tehát azoknak, akik nyaralást, vagy kirándulást terveznek a Felvidékre, vagy akik egyszerűen csak egy kicsit nosztalgizálni szeretnének...

Körmendy Regina

A Magyar Állami Földtani Intézet centenáriumi bélyegsorozata

Forrás: www.mafi.hu

Zelkova ungeri
nővénylenyomatok

Greenockit, kalcit,
szfalerit

Clupea hungarica
hallenyomat

Kvarc
Gyöngyösorosziából

Reineckia
crassicosata

Termésrész
(Rudabánya)

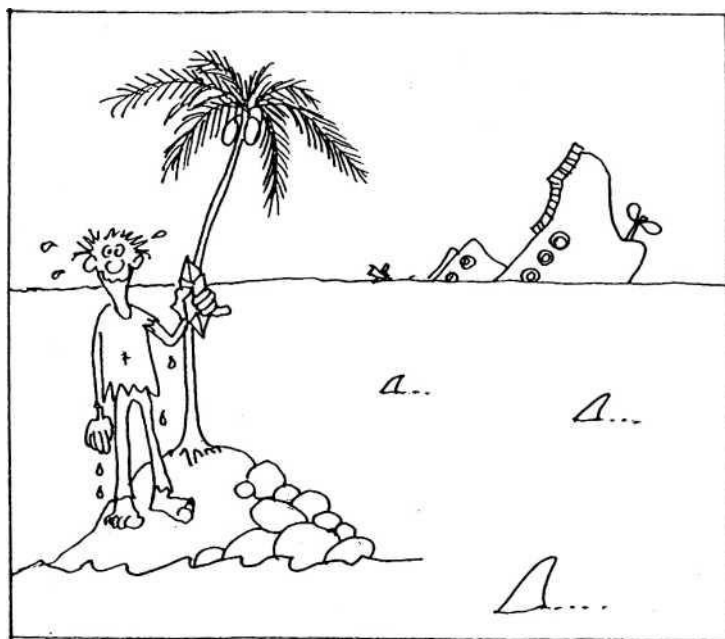

Placochelys
placodonta

Kuprit

Humor (Tárnoki Pál karikatúrái)

Tárnoki Pál

Kiadta: TIT Ásványgyűjtő szakkör